

їхнього виконання, а саме: аксесуари, макіяж, розмалювання тіла, долонь та стоп амлою. В силу історичного розвитку костюм для кожного з видів танцю мав свою власну специфіку, однак включає деякі основні речі, що склали основу майже кожного з костюмів. Це була блуза чолі з спідницею або ж сарі, яка була в перевазі. Кольорова гама та фасон костюму обов'язково має відповідати характеру танцю. Дорогоцінні прикраси мали місце на волоссі й голові, в носі, на шиї, руках, ногах, поясі. Адже слугували не тільки красивим доповненням, а й мали певне символічне значення, як і все в індійській культурі [6].

Танці це особливий вид мистецтва який сягає своїм корінням в сиву давнину. Предки індусів зберегли всю витонченість й точність стародавніх традицій передаючи їх із покоління до покоління. Можна з легкістю говорити про те, що індійський танець є мовою, яка виконує роль об'єднувача кожного представника з країни. Незважаючи на велику кількість діалектів і часте непорозуміння один між одним, танець дає змогу кожному зрозуміти через рухи, емоції суть дійства, думки чи почуття. Особливими для кожного з індусів є види танців, які пройшли тисячолітню історію свого розвитку і мають ніби сполучну ланку між минулим та сучасним. Їм надається велика пошана та увага, як охоронцям даного виду мистецтва, яке несе в собі дух народу. Індія – це країна веселощів, традицій, яскравих свят та людей, котрі живуть в гармонії, любові та щасті. Вони передають ці почуття та емоції іншим не тільки шляхом слів, а й за допомогою танця.

Список використаних джерел та літератури

1. Зубко Г. В. Искусство Востока [Текст] : курс лекций / Г. В. Зубко ; Московский гос. ун-т им. М. В. Ломоносова, Фак. искусств. – Москва : Восточная книга, 2012. – 427 с.
2. Ольденбург С. Ф. Культура Индии. – К.: Эдиториал, 2004. – 280 с.
3. Баглай В.Е. Этническая хореография народов мира. – М.: Время, 2006. – 215 с.
4. Васильков Я. В. Холи // Индуизм. Джайнизм. Сикхизм: Словарь / Под общ. ред. Альбедиль М. Ф. и Дубянского А. М. – М.: Республика, 1996. – С. 441 – 442. – 576 с.
5. Баглай В. Е. Этническая хореография народов мира : учеб. пособие / В. Е. Баглай. – Ростов н / Д : Феникс, 2007. – 405.
6. Индийский национальный костюм [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://namosteindia.narod.ru/clothinfo.htm>

Науковий керівник: доцент Захарченко М. В.

Ляшенко Я. В.

Черкаський національний університет ім. Б. Хмельницького

ПРОМОВА У. ЧЕРЧИЛЛЯ «М'ЯЗИ МИРУ» 5 БЕРЕЗНЯ 1946 РОКУ

Промова колишнього прем'єр-міністра Великої Британії Уїнстона Черчилля 5 березня 1946 р. у Фултоні (США), у Вестмінстерському коледжі розглядається у післявоєнній історії як початок «холодної війни» – напруженого протистояння і жорсткої конкуренції між капіталістичною та соціалістичною системами у всіх сферах життя, гонки озброєнь, яка тривала довгий період – майже півстоліття. «М'язи миру», як називали цю промову, виявилася настільки тривожною, що було зрозуміло – реальне примирення ще далеко. Сімдесят п'ять років від дня її появи вдалий привід осмислити основні її положення і вплив її на світові процеси.

Виступ У. Черчилля був і залишається одним із найпопулярнішим досліджень вченими пострадянського періоду. Його часто згадують сучасні дипломати і журналісти для порівняння нестандартних і неочікуваних тем розмови між керівниками США і Російської Федерації. Означена тема відображена в ґрунтовних працях американських (Г. Кіссінджер), італійських (Енніо Ді Нольфо) російських [1; 2] і українських дослідників з історії міжнародних відносин і європейської інтеграції. Заслугує уваги стаття російського дослідника Н. Злобіна [3] як спроба об'єктивно висвітлити виступ Черчилля 1946 року.

Промова Черчилля як початок «холодної війни» відображена в працях загальноісторичного характеру О. Сича і А. Мінаєва [4], О. Овчаренка [5–6], публікації Є. Шпаргало [7]. Однак, попри досягнення української історичної науки ніша, що пов'язана з вивченням промови Черчилля 5 березня 1946 р. залишається майже порожньою.

Метою статті є висвітлення основних положень промови У. Черчилля «М'язи миру».

Свій виступ Уїнстон Черчилль розпочав з того, що подякував за ступінь доктора Вестмінстерського коледжу та попередив, що він діє як приватна особа. Основний зміст його промови можна розділити на умовні частини. В одній з них він розповідає про сучасні виклики та небезпечність, які виникли у світі після війни, та відповідь США та Великобританії на них. Черчилль зазначав, що для забезпечення безпеки людей необхідно запобігати подальшим війнам і покінчити з тиранією. Він критикував створення ООН і закликав створити міжнародні збройні сили, які допоможуть ООН у мирних зусиллях. Колишній британський прем'єр підкреслив велике значення взаємодіям США і Великої Британії у післявоєнному розвитку подій, закликав поважати суверенітет усіх країн і не закривати очі на порушення конституційних прав громадян у всьому світі. Він зазначав: «Свобода повинна бути в кожному домі» [1, 63; 4, 109].

У виступі Черчилль вперше, серед західних післявоєнних політиків, використав термін «залізна завіса». Ця назва була викликана занепокоєнням можливого розширення радянського впливу в Європі та порушення існуючого балансу. Ніхто не може сказати, зазначав британський экс-прем'єр, чого можна очікувати в недалекому майбутньому від Радянської Росії та комуністичного співтовариства під її керівництвом, і якими є межі, якщо вони взагалі існують, їхніх експансіоністських прагнень і наполегливих старань повернути весь світ до своєї віри. Черчилль закликав до створення «братської асоціації народів, що розмовляють англійською мовою, аби протистояти експансії СРСР». За його словами, «залізна завіса» опустилась на континент Європи й розділила його на західну, демократичну частину та східну, недемократичну. «Це не та Європа, заради створення якої ми боролись», – наголосив Черчилль [5, 90–92].

У виступі було висловлене занепокоєння подальшим розвитком країн Європи, що опинилися в соціалістичному таборі. «Польський уряд, контрольований Росією і явно заохочуваний нею, вживає стосовно Німеччини жажливих і здебільшого необґрунтовано жорстких санкцій, що передбачають масову, нечувану за масштабами депортацію німців, яких мільйонами виставляють за межі Польщі. Комуністичні партії східноєвропейських держав, які ніколи не відзначалися численністю, здобули у житті своїх країн непомірно величезну роль, явно не пропорційну кількості членів партії, а тепер прагнуть отримати і цілком безконтрольну владу. Уряди в усіх цих країнах інакше як поліційними не назвеш, і про існування справжньої демократії в них, за винятком хіба що Чехословаччини, говорити, принаймні тепер, не доводиться» – зазначав У. Черчилль [3, 70–71; 5, 92–93].

Продовжуючи радянську тематику В. Черчилль зазначав, що СРСР, використовуючи свою військову присутність у державах Центральної та Східної Європи, починає нав'язувати цим державам комуністичну тоталітарну ідеологію. Дійсно, між 1947 і 1948 роками в усіх цих державах були запроваджені прорадянські комуністичні режими. Занепокоєння Черчилля, як ми вже знаємо, підтвердились [2, 187–188; 7].

Черчилль не висловлював занепокоєння можливістю радянського військового нападу на західні країни. Він боявся не нової війни, а результатів тієї, що вже закінчилася. За словами Черчилля, СРСР, який переміг у війні і першим порвав «буферний пояс», який ізолював його від світу, відчув бажання «розширити свій вплив та ідеологію на невизначений час». Висновок виступу був однозначним: необхідно консолідувати західні країни та зміцнити їх у військовому відношенні, щоб не допустити подальшого зміцнення СРСР. Не було мови про контрнаступ і «неприйняття комунізму», що стало у «холодній війні» ідеологічною основою [6, 88].

Таким чином, промова У. Черчилля «М'язи миру» була, швидше, декларацією «холодного миру», стримуючим фактором для СРСР, але аж ніяк не заявою про «холодну війну».

Список використаних джерел і літератури

1. Богатуров А.Д. История международных отношений 1945–2017 годов / А. Д. Богатуров, В. В. Аверков. – М., 2020. – 520 с.
2. Рукавишников В. О. Холодная война, холодный мир. Общественное мнение в США и Европе о СССР / России, внешней политике и безопасности Запада / В. О. Рукавишников. – М., 2005. – 864 с.
3. Злобин Н. В. Неизвестные американские архивные материалы о выступлении У. Черчилля 5.ІІІ.1946 / Н. В. Злобин // Новая и новейшая история. – 2000. – № 2.
4. Сич О. І. В. Світ у другій половині ХХ – на початку ХХІ ст.: основні тенденції політичного та соціально-економічного розвитку: Навчальний посібник / Сич О. І., Мінаєв А. В. – Чернівці, 2010. – С. 107–120.
5. Черчілль В. «Мязи миру». Промова 5 березня 1946 р. в Фултоні // «Холодна війна» (1946–1991 рр.). Документи і матеріали :навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / Упорядник О. І. Овчаренко. – Черкаси, 2013. – С. 90–108.
6. Зародження «холодної війни» 1946–1947 рр. // Овчаренко О. Історія європейської інтеграції: навчальний посібник /Овчаренко О., Сухушина О., Земзюліна Н. – Черкаси: Вертикаль, 2021. – С. 85–97.
7. Шпаргало Є. Фултонська промова Черчилля та її значення[Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL: <https://eugene-shpargalo-articles.blogspot.com/2020/04/blog-post.html>.

Макаренко Т. В.

Черкаський національний університет ім. Б. Хмельницького

НАУКОВЕ-ТЕХНІЧНЕ ВІДСТАВАННЯ ЯК ЧИННИК КРАХУ РАДЯНСЬКОГО СОЮЗУ

У середині 1980-х рр. економіка СРСР суттєво відставала від соціально-економічного розвитку інших країн Європи і світу. Бажання радянського керівництва покращити економічні показники, наздогнати провідні країни по виробництву продукції важкої промисловості призвело до запровадження під час «перебудови» курсу на прискорення науково-технічного прогресу. Однак це не допомогло подолати Радянському Союзу глибокої економічної кризи. Науково-технічне відставання мало теж причини, що і розпад СРСР – тоталітарний характер діяльності партійно-державних органів, використання адміністративно-командних методів управління, державного планування і фінансування науково-технічного комплексу тощо. Тому є підстави вважати слабкість науково-технічного забезпечення народного господарства СРСР одним із чинників його краху. Актуальність означеної теми полягає у кращому осмисленню процесу системного розпаду Радянського Союзу.

Різні аспекти науково-технічного, технологічного відставання галузей радянської економіки і його зв'язок з подальшою системною кризою в СРСР знайшли відображення в наукових працях українських і зарубіжних дослідників. Окремі питання означеної теми висвітлили в наукових працях В. Гаврилюк [1], О. Онищук [2], Е. Бодрова, Е. Кашкин, М. Гусарова [3–4]. Російські вчені, оцінюючі науково-технічне відставання в СРСР зазначали, що науково-технічний потенціал країни був фактично «відключений» від рішення важливих завдань країни і розглядався насамперед як перешкода, ніж позитивний чинник щодо їх вирішення.

Метою статті є спроба висвітлити місце науково-технічного відставання в СРСР в розпаді цієї тоталітарної держави.

На завершальному етапі індустріальної модернізації, в умовах «холодної війни» і боротьби за досягнення паритету з США Радянський Союз набув статусу великої держави і зробив прорив в атомній та ракетно-космічній сферах. Нафтогазовий комплекс та доходи від експорту сировини багато в чому стимулювали в Радянському Союзі розвиток промисловості і прискорення науково-технічного прогресу.

Значну роль у визначенні вектора розвитку країни зіграла енергетична криза 1973 р., яка стала початком структурної перебудови економіки провідних країн, що послужило поштовхом